

Eget sparande till pension

- en konsumentvägledning

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

1.	Om vägledningen.....	1
2.	Behov av eget sparande till pension.....	2
2.1.	Arbeta längre eller spara.....	2
2.1.1.	Lön 25 000 kronor i månaden.....	2
2.1.2.	Lön 33 000 kronor i månaden.....	3
2.2.	Sparbelopp	4
3.	Hur man sparar	6
3.1.	Sparformer för alla.....	6
3.1.1.	Investeringssparkonto (ISK).....	6
3.1.2.	Kapitalförsäkring	7
3.1.3.	Direktsparande i fonder/aktier.....	9
3.1.4.	Sparande på konto	9
3.1.5.	Amortera på bolån.....	9
3.2.	Sparform för den som har tjänstepension - löneväxling.....	10
3.3.	Sparformer för den som inte har tjänstepension.....	11
3.3.1.	Individuellt pensionssparande (IPS).....	12
3.3.2.	Privat pensionsförsäkring.....	13
4.	Placeringsalternativ för pensionssparande	14
4.1.	Fondsparande.....	15
4.1.1.	Låg fondavgift.....	15
4.1.2.	Värdeutveckling och risk hänger ihop	15
4.1.3.	Globala aktiefonder med låg avgift.....	16
4.2.	Traditionell försäkring.....	16

Sammanfattning och vägledning

Pensionen kommer ofta från olika håll. De flesta som arbetar kommer att, förutom allmän pension från staten, också att få en tjänstepension via sin arbetsgivare. Den som vill kan också spara privat. Det blir speciellt viktigt för egna företagare eller andra som inte har en tjänstepension i sin anställning.

Att tänka på vid eget sparande till pension:

- Logga in på pensionsmyndigheten.se och se hela din pension för att få en uppfattning om storleken på din framtida pension.
- Att gå i pension senare innebär ofta en högre pension per månad. Testa olika pensionsåldrar när du loggar in och se vad effekten blir för dig.
- Sparande på investeringssparkonto (ISK) är ett alternativ för långsiktigt sparande. Ett annat alternativ är en kapitalförsäkring om du är i behov av försäkringsskydd och beredd att betala för det. Skyddet kan bestå i att försäkringsbolaget betalar in pengar till din kapitalförsäkring om du blir långvarigt sjukskriven eller om du vill ha extra ekonomiskt skydd till din familj om du avlider före en viss ålder. Försäkringsbolaget kan också placera pengarna åt dig.
- Om du inte har tjänstepension får du spara avdragsgillt. I det fallet är ett individuellt pensionssparande (IPS) ett alternativ för långsiktigt sparande. Ett annat alternativ är en privat pensionsförsäkring om du är i behov av försäkringsskydd och beredd att betala för det. Skyddet kan bestå i att försäkringsbolaget betalar in pengar till din pensionsförsäkring om du blir långvarigt sjukskriven eller om du vill ha extra ekonomiskt skydd till din familj om du avlider före en viss ålder. Försäkringsbolaget kan också placera pengarna åt dig.
- Om du har tjänstepension och tjänar mer än 42 000 kronor i månaden kan lönevaxling vara ett alternativ för långsiktigt sparande.
- För ett långsiktigt sparande kan globala aktiefonder med låga avgifter, till exempel indexfonder, vara ett bra alternativ.
- Ett sparande i globala aktiefonder bör inte kosta mer än 0,40 procent per år i fondavgift.
- Har du bolån kan ett alternativ vara att kombinera långsiktigt sparande med en löpande amortering på lånen.

1. Om vägledningen

Den här konsumentvägledningen syftar till att bidra med ökad kunskap om vad du bör tänka på vid eget sparande till pension och de sparformer som finns för långsiktigt pensionssparande.

Det huvudsakliga sparandet till pension sker via den allmänna pensionen, som man tjänar in till genom att arbeta och betala skatt, se Figur 1. Den allmänna pensionen består av inkomstpension och premiepension.

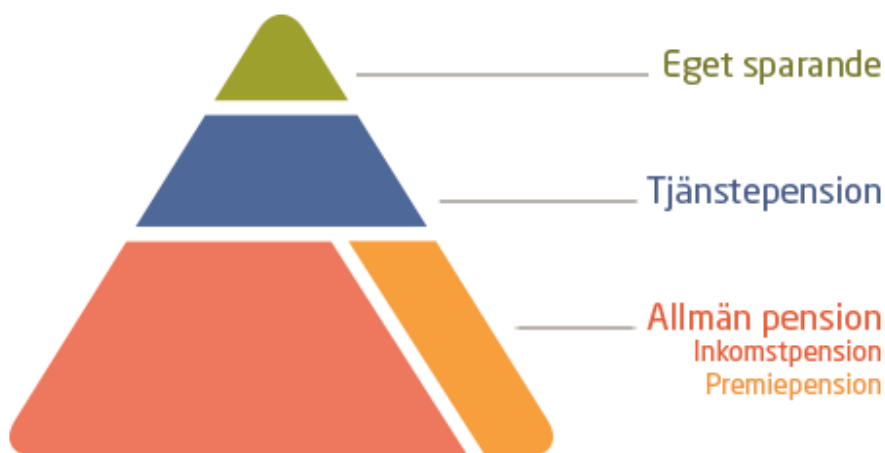
De flesta som arbetar har, förutom allmän pension, en tjänstepension via sin arbetsgivare. Om du omfattas av kollektivavtal på din arbetsplats så innebär det bland annat att din arbetsgivare sätter av pengar till din tjänstepension. En del anställda har individuella pensionsavtal med arbetsgivaren.

De som startar och driver ett eget företag omfattas inte av en tjänstepensionsförsäkring. Det är heller inte ovanligt att anställda på företag med endast ett fåtal anställda saknar tjänstepensionsavtal. Fråga din arbetsgivare om du har tjänstepension i din anställning om du är osäker.

De som inte har tjänstepension i sin anställning har ett större behov av ett eget sparande till pension. För denna grupp finns fortfarande möjlighet att ha ett avdragsgillt privat pensionssparande, något som slopades för övriga löntagare 2016.

Andra grupper som kan vara i behov av ett eget långsiktigt sparande till pension är till exempel de som arbetat deltid under längre perioder samt de som bosatt sig i Sverige senare i livet och inte har pension från något annat land.

Figur 1: Pensionspyramiden

2. Behov av eget sparande till pension

Genom att logga in på pensionsmyndigheten.se kan man se hela sin pension och skaffa sig en bild av den totala storleken på pension. Genom att gå igenom de utgifter man har idag och se vilka man fortsatt kommer att ha som pensionär kan man bedöma om den prognostiserade pensionen kommer att räcka. Om man är ung och ganska nyligen börjat arbeta är prognosen mer osäker.

Det finns flera alternativ för att påverka sin pension. Viktigast är att arbeta så många år som möjligt och ha en tjänstepension via sin anställning. Om man inte har tjänstepension via sin anställning bör man försöka spara motsvarande belopp som sätts in av arbetsgivaren till den som har tjänstepension. Att arbeta längre innebär för de flesta också att pensionen ökar.

2.1. Arbeta längre eller spara

Om du inte tycker att sparandet i den allmänna pensionen och tjänstepensionen ger dig en tillräckligt bra pension kan du arbeta längre eller spara själv för att förstärka pensionen. Nedan visas vad det betyder om man arbetar ett år längre vid en lönenivå på 25 000 kronor i månaden respektive 33 000 kronor i månaden. När man arbetar ett år längre sprids det pensionskapital man arbetat ihop ut på färre utbetalningsår som pensionär. Man tjänar också in mer pengar till pension under det ”extra” år som man arbetar. Den stora effekten ges av att kapitalet sprids på färre år.

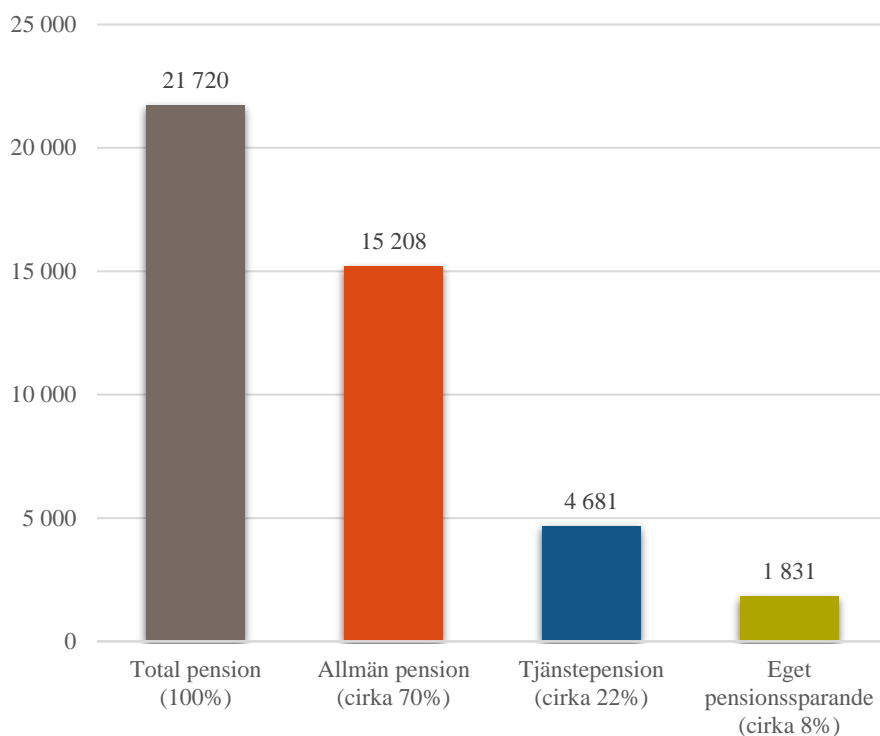
2.1.1. Lön 25 000 kronor i månaden

Att jobba ett år till och gå i pension vid 66 års ålder kan för en person som tjänar 25 000 kronor i månaden betyda cirka 1 600 kronor mer i pension före skatt per månad. För att få samma belopp i pension före skatt under resten av livet från ett eget sparande behövs ett månadssparande cirka 430 kronor per månad i 30 år, cirka 1 100 kronor per månad i 20 år eller drygt 2 700 kronor per månad i 10 år.¹

¹ Exemplet på denna sida avser en person som är född 1970 och som började arbeta vid 23 års ålder. Personen antas 2018 ha en lön på 25 000 kronor per månad och löneutvecklingen antas helt och hållet följa inkomstutvecklingen för riket. Personen antas ha ett tjänstepensionsavtal inom avtalsområdet SAF-LO och går i pension vid 65 års ålder. Samtliga pensioner tas ut livsvarigt. Beräkningarna utgår från en årlig avkastning på framtida pensionskapital (premiepension, tjänstepension och eget pensionssparande) på 3,5 procent efter avgifter. För historisk avkastning används avkastningen på fonderna inom premiepensionen. Avgifterna antas vara 0,4 procent, inflationen antas vara 0 procent och inkomstillväxten antas vara 1,8 procent. Beräkningarna utfördes i Typfallsmodellen version 3.4, som är tillgänglig på Pensionsmyndighetens webbplats.

För en person som under de sista 30 åren före pensionsuttag vid 65 års ålder sparar 500 kronor i månaden kan den framtida pensionen förväntas fördela sig på ungefär följande sätt: Allmän pension 70 procent, tjänstepension 22 procent och eget pensionssparande 8 procent av den totala pensionen, se Figur 2 nedan.

Figur 2: Pension i kronor per månad vid 65 års ålder för en person som är född 1970 och har 25 000 kronor i månadslön samt sparat privat 500 kronor i månaden under 30 år².

Pension från ett eget sparande utgör i de flesta fall en mindre del av den slutliga pensionen. I exemplet ovan cirka 8 procent av den totala pensionen.

2.1.2. Lön 33 000 kronor i månaden

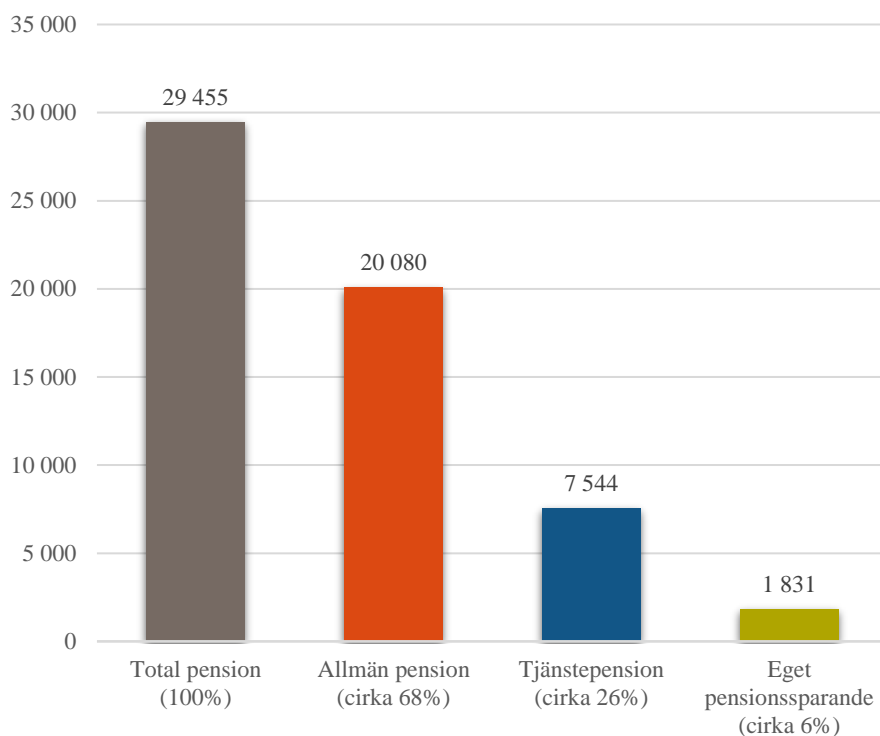
Den genomsnittliga lönen för den som arbetade heltid 2016 var cirka 33 000 kronor, enligt Medlingsinstitutet. Att jobba ett år till och gå i pension vid 66 års ålder kan för en person som tjänar 33 000 kronor i månaden betyda cirka 2 300 kronor mer i pension före skatt per månad. För att få samma belopp i pension före skatt under resten av livet från ett eget sparande behövs ett månadssparande cirka 620 kronor per månad i 30 år, cirka 1 600 kronor per månad i 20 år eller drygt 3 900 kronor per månad i 10 år.³

² Beloppen är uttryckta i fasta priser för 2018 och före skatt. I övrigt gäller förutsättningarna beskrivna för exemplet i avsnitt 2.1.1.

³ Exemplet på denna sida avser en person som är född 1970 och som började arbeta vid 23 års ålder. Personen antas 2018 ha en lön på 33 000 kronor per månad och löneutvecklingen antas helt och hållet

För en person som under de sista 30 åren före pensionsuttag vid 65 års ålder sparar 500 kronor i månaden kan den framtida pensionen förväntas fördela sig på ungefär följande sätt: Allmän pension 68 procent, tjänstepension 26 procent och eget pensionssparande 6 procent av den totala pensionen, se Figur 3 nedan.

Figur 3: Pension i kronor per månad vid 65 års ålder för en person som är född 1970 och har 33 000 kronor i månadslön samt sparat privat 500 kronor i månaden under 30 år⁴.

Pension från ett eget sparande utgör i de flesta fall en mindre del av den slutliga pensionen. I exemplet ovan cirka 6 procent av den totala pensionen.

2.2. Sparbelopp

Det är klokt att först se till att ha en buffert för oförutsedda utgifter, till exempel om en vitvara går sönder eller om man får vänta på

följa inkomstutvecklingen för riket. Personen antas ha ett tjänstepensionsavtal inom avtalsområdet ITP-2 och går i pension vid 65 års ålder. Samtliga pensioner tas ut livsvarigt. Beräkningarna utgår från en årlig avkastning på framtida pensionskapital (premiepension, tjänstepension och eget pensionssparande) på 3,5 procent efter avgifter. För historisk avkastning används avkastningen på fonderna inom premiepensionen. Avgifterna antas vara 0,4 procent, inflationen antas vara 0 procent och inkomsttillväxten antas vara 1,8 procent. Beräkningarna utfördes i Typfallsmodellen version 3.4, som är tillgänglig på Pensionsmyndighetens webbplats.

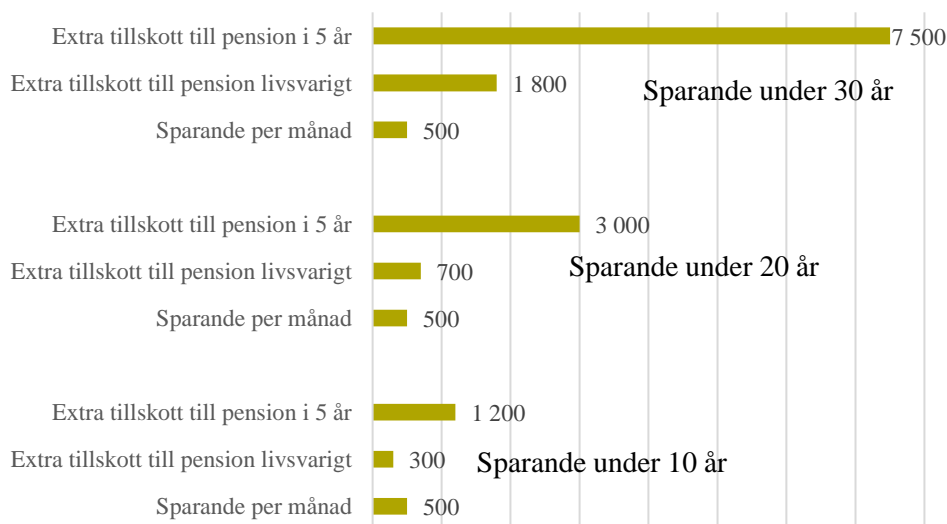
⁴ Beloppen är uttryckta i fasta priser för 2018 och före skatt. I övrigt gäller förutsättningarna beskrivna för exemplet i i avsnitt 2.1.2.

a-kasseersättning vid arbetslöshet. En lämplig summa kan vara två till tre månadslöner. Behovet av buffert kan dock variera stort mellan olika individer. Ett buffertsparande är ett kortsiktigt sparande och bör vara lätt tillgängligt. Det placeras lämpligen på ett sparkonto utan bindningstid med så hög ränta som möjligt och med statlig insättningsgaranti⁵. Sparanden på medellång sikt kan vara exempelvis till en resa, en bil eller kontantinsatsen till en bostad. Det egna sparandet till pensionen utgör för de flesta det mest långsiktiga sparandet. I detta sparande kan det vara klokt att ta en högre risk för att uppnå en högre förväntad värdeutveckling.

Vilket utrymme som finns för ett månatligt eget pensionssparande måste beslutas utifrån den egna situationen. Ett avdragsgillt sparande på 1 000 kronor motsvarar till exempel ett icke avdragsgillt sparande på 700 kronor, vid antagande om 30 procent i marginalsatt.

Ett sparande på 500 kronor per månad i 30 år kan innebära ett tillskott till den framtida pensionen med cirka 1 800 kronor i månaden livsvarigt eller cirka 7 500 kronor i månaden under 5 år. Om man sparar 500 kronor i månaden under 10 år kan det innebära ett tillskott till den framtida pensionen på cirka 300 kronor per månad livsvarigt eller cirka 1 200 kronor per månad under 5 år, se Figur 4 nedan.

Figur 4: Extra tillskott till pensionen per månad i fem år eller livsvarigt om man sparar 500 kronor i månaden under 30, 20 eller 10 år och tar ut pension vid 65 års ålder⁶.

⁵ Om man har pengar på ett konto som omfattas av den statliga insättningsgarantin innebär det att staten ger en ersättning med upp till 950 000 kronor om institutet där pengarna finns går i konkurs.

⁶ Beloppen är uttryckta i fasta priser för 2018 och före eventuell skatt. Sparandet antas starta 30, 20 respektive 10 år före uttag av pension. I övrigt gäller förutsättningarna beskrivna för exemplet i avsnitt 2.1.1 och Figur 2. Här avrundas värdena till närmaste 100-tal.

I genomsnitt lever vi ett längre och friskare liv än föregående generationer. Om man vid 65 års ålder tar ut privat pension under 5 år kan det upplevas som ett stort avbräck när man blir 70 och den delen av pensionen försvinner. Det samma gäller om man tar ut tjänstepensionen under en kortare tid. Det kan därför vara klokt att fundera över hur lång tid man ska ta ut de olika pensionsdelarna, samt ta reda på hur mycket som finns kvar att leva på när dessa utbetalningar upphör.

3. Hur man sparar

Nedan går vi igenom sparformer för eget sparande till pension. Det finns sparformer som alla kan använda sig av, en sparform som speciellt passar för dem som har tjänstepension i sin anställning och ett par sparformer som de som inte har tjänstepension i sin anställning kan använda sig av. I den sistnämnda gruppen ingår de som driver eget företag.

3.1. Sparformer för alla

För löntagare finns det inte längre någon sparform speciellt för pensionssparande. Den möjligheten är sedan 2016 endast tillgänglig för de som inte har tjänstepension. För att ändå kunna separera sitt sparande kan man ha skilda konton för pensionssparande och annat sparande.

3.1.1. Investeringssparkonto (ISK)

Investeringssparkonto (ISK) är en sparform som erbjuds av de flesta banker. Tillgångarna, som finns på ett investeringssparkonto, kan bestå av fonder, aktier och andra finansiella produkter. Tillgångarna på investeringssparkontot schablonbeskattas årligen, till skillnad från ett direktsparande i fonder eller aktier där skatten istället betalas när tillgångarna säljs med vinst. Schablonskatten tas ut oavsett om värdet har ökat eller minskat under året.⁷

Investeringssparkontot är i normalfallet inte förknippat med någon avgift förutom de fondavgifter som tas ut för de tillgångar som finns på kontot. På ett investeringssparkonto är det spararen som står tecknad som ägare av innehaven. Vid sparande i enskilda aktier innebär det att man kan gå på bolagsstämma och rösta för sitt aktieinnehav. Vanliga arvsregler gäller vid dödsfall. Vill du påverka vem som ska ärva pengarna på ditt investeringssparkonto kan du skriva ett testamente.

⁷Schablonskatten (avkastningsskatten) för 2018 är 0,447 procent. För att räkna fram kapitalunderlaget för beräkning av schablonskatten på ett ISK tar man summan av investeringsparkontots värde vid ingången av varje kvartal med tillägg för insättningar under året. Resultatet divideras med fyra. Kapitalunderlaget multipliceras sedan med 30 procent av statslåneräntan per den 30 november året innan, plus 1,0 procent. Inför 2018 beslöt regeringen om en höjning av skatten till statslåneräntan plus 1,0 procent, i stället för som tidigare statslåneräntan plus 0,75 procent. Dessutom finns ett golv som gör att schablonavkastningen blir minst 1,25 procent av kapitalet.

Fördelar

- Billig sparform om du väljer fonder med låg fondavgift. I normalfallet inte förknippat med någon avgift förutom underliggande fondavgifter.
- Försäljningar av värdepapper behöver inte deklarerars.
- Kapitalvinster är inte skattepliktiga, utan beskattas istället med en årlig schablonskatt. Fonder och aktier kan bytas utan skattekostnad. Banken ombesörjer inbetalning av din skatt.
- Kan vara ett bättre alternativ för långsiktigt sparande än direktsparende i fonder och aktier på grund av lägre förväntad skatt – om du tar en viss risk i sparandet, till exempel sparande i aktiefonder.

Nackdelar

- Schablonskatten tas ut även om värdet på kontot minskat under året.
- Ingen möjlighet att utnyttja förluster för att göra avdrag på skatten.
- Kan vara ett mindre gynnsamt alternativ vid sparande i produkter med låg risk, till exempel räntefonder, på grund av schablonskatten.

3.1.2. Kapitalförsäkring

Kapitalförsäkring är en sparform som erbjuds av de flesta banker och försäkringsbolag. En kapitalförsäkring har en bindningstid. Det är ofta förknippat med en avgift om pengarna tas ut i förtid. Tillgångar som finns i en kapitalförsäkring schablonbeskattas och skatten tas ut oavsett om värdet ökat eller minskat under året.⁸

I kapitalförsäkringen finns även en möjlighet att välja förvaltningsform traditionell försäkring. I en traditionell försäkring är det försäkringsbolaget som placerar pengarna i olika tillgångsslag som räntebärande värdepapper, aktier och fastigheter. Bolaget ger ibland en garanti i form av att inbetalade pengar återbetalas eller i form av en garanterad ränta på insatta pengar. Eftersom det dras avkastningsskatt och avgifter från försäkringen så blir dock eventuellt garanterad räntan i praktiken lägre.

Kapitalförsäkringar är ofta förknippade med avgifter. Det är vanligt med en fast årlig avgift och en procentuell årlig avgift som tas ut på det totala sparbeloppet⁹. Fondavgifter för de tillgångar som finns i kapitalförsäkringen tillkommer. Totalt kan det innebära ett årligt avgiftsuttag på två procent av kapitalet eller mer. Det kan vara klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida utbetalningarna från försäkringen.

⁸Schablonskatten (avkastningsskatten) för 2018 är 0,447 procent. Kapitalunderlaget för beräkning av schablonskatten i en kapitalförsäkring är kapitalförsäkringens värde vid ingången av året med tillägg för insättningarna under året. Insättningar under andra halvan av året tas dock bara upp till halva värdet. Kapitalunderlaget multipliceras sedan med 30 procent av statslåneräntan per den 30 november året innan, plus 1,0 procent. Inför 2018 beslöt regeringen om en höjning av skatten till statslåneräntan plus 1,0 procent, i stället för som tidigare statslåneräntan plus 0,75 procent. Dessutom finns ett golv som gör att schablonavkastningen blir minst 1,25 procent av kapitalet.

⁹För kapitalförsäkringen utgår även en mindre försäkringsavgift vilket i ger rätt till 99-101 procent av marknadsvärdet vid dödsfall.

Uppgifterna går att hitta i faktabladet, den fasta årliga avgiften kallas ofta "Fast avgift" och den rörliga avgiften kallas ofta "Kapitalavgift". Avgiften för förvaltning i fonder brukar listas separat, till exempel som "Förvaltningskostnad", "Årlig avgift fondförvaltning" eller liknande.

Pengarna från en kapitalförsäkring kan tas ut som månatliga utbetalningar eller som ett engångsbelopp. I en kapitalförsäkring ingår ett återbetalningsskydd. Den försäkrade kan själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall. Inom kapitalförsäkringen finns också möjlighet att välja till försäkringsskydd i form av till exempel premiefrielse och familjeskydd. Premiefrielse innebär att försäkringsbolaget helt eller delvis tar över premieinbetalningen till försäkringen om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfallsskada. Familjeskydd innebär att ett förhandsvalt belopp betalas ut till förmånstagare om den försäkrade skulle avlida innan försäkringen har betalats ut.

Konsumenternas Försäkringsbyrå har tagit fram en jämförelse mellan olika kapitalförsäkringar där man bland annat på ett överskådligt sätt kan jämföra avgifter, försäkringsskydd, lägsta/högsta sparbelopp och återköpsvillkor¹⁰.

Fördelar

- Kapitalvinster är inte skattepliktiga, utan beskattas istället med en årlig schablonskatt. Fonder och aktier kan bytas utan skattekostnad. Försäkringsbolaget ombesörjer inbetalning av skatt, som tas ut löpande från försäkringen.
- Försäljningar behöver inte deklareraras.
- Möjlighet till månatliga utbetalningar.
- Möjlighet till och valbara försäkringsinslag såsom premiefrielse och familjeskydd.
- Möjlighet att själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall.
- Möjlighet att spara i en traditionellt förvaltd försäkring.

Nackdelar

- Ofta en dyr sparform, som i normalfallet är förknippad med avgifter förutom underliggande fondavgifter.
- Sparandet är ofta bundet under viss tid. Under det första året och även senare tas ofta avgifter ut vid förtida försäljning.
- Ingen möjlighet att utnyttja förluster för att göra avdrag på skatten.
- Schablonskatten tas ut även om värdet på kontot minskat under året.
- Kan vara ett mindre gynnsamt alternativ vid sparande i produkter med låg risk, till exempel räntefonder, på grund av schablonskatten.

¹⁰ <http://www.konsumenternas.se/spara/olika-sparformer/om-kapitalforsakring/jamfor-kapitalforsakringar>

3.1.3. Direktspårnde i fonder/aktier

Sparande i fonder eller aktier kan göras via ett direktspårnde på en depå eller ett värdepapperskonto. Vid direktspårnde beskattas faktiska vinster i samband med försäljning med 30 procent. Eventuella kapitalförluster är helt eller delvis avdragsgilla i deklarationen. Utöver detta tas en årlig schablonskatt ut, vilken motsvarar 0,12 procent av fondvärdet vid årets ingång. Vid direktspårnde i enskilda aktier står spararen själv tecknad som ägare av innehaven vilket innebär en möjlighet att gå på bolagsstämma och rösta för sitt aktieinnehav.

Fördelar

- Billig sparform om du väljer fonder med låg fondavgift. I normalfallet inte förknippad med någon avgift förutom underliggande fondavgifter för fonder samt köp- och säljavgifter (courtage) om du har aktier.
- Möjlighet att utnyttja förluster för att göra avdrag på skatten.
- Kan vara ett bättre alternativ än investeringssparkonto eller kapitalförsäkring för sparande i fonder med låg risk, till exempel räntefonder, på grund av schablonbeskattningen på dessa sparformer.

Nackdelar

- Kapitalvinster beskattas med 30 procent vid försäljning. Schablonbeskattade produkter, till exempel ISK eller kapitalförsäkring, kan vara mer fördelaktiga för ett långsiktigt sparande om man är beredd att ta en viss risk i sparandet. Högre risk uppnår man genom att spara i aktiefonder eller aktier.
- Försäljningar behöver deklarerars.

3.1.4. Sparande på konto

Ett sparalternativ med låg risk kan vara sparande på ett sparkonto med hög ränta. Sådana konton finns hos banker och sparinstitut. Genom att binda kapitalet finns oftast möjlighet till en högre ränta. Se till att välja ett konto som täcks av den statliga insättningsgarantin.

Fördelar

- Kan vara ett alternativ för den som önskar ett sparande med mycket låg risk.
- Möjlighet att binda kapitalet på viss tid och därmed få en bättre ränta.
- Pengarna på kontot omfattas av den statliga insättningsgarantin.

Nackdelar

- Ett sparande till pensionen är i de flesta fall ett långsiktigt sparande, där bör man ta högre risk. I ett sådant sparande, till exempel i aktiefonder, finns möjlighet till bättre värdeutveckling.

3.1.5. Amortera på bolån

Ett alternativt sparande för den som har lån på sin bostad kan vara sparande genom amortering. Amortering på bolånen innebär successivt lägre skuld

och därmed lägre räntekostnader, samt en mindre känslighet för räntehöjningar. Genom att amortera minskar skulden vilket innebär en lägre månatlig boendekostnad som pensionär. Att se sin amortering som ett pensionssparande, som man kan frigöra pengar från vid behov, kanske inte är realistiskt. Det kan vara både svårt och dyrt att belåna bostaden som pensionär. Se rapporten Seniorlån för mer information¹¹. Det kan också vara svårt att hitta ett nytt boende om man vill frigöra kapitalet genom att sälja bostaden. Värdeutveckling av bostäder ser olika ut i olika delar av landet. I avfolkningsbygder kan både värdeutvecklingen och möjligheten att sälja bostaden vara sämre än i växande storstadsområden.

Fördelar

- Successivt lägre räntekostnader och en mindre känslighet för räntehöjningar.
- Möjlighet till lägre boendekostnad som pensionär.
- Ett bra komplement till annat långsiktigt sparande.

Nackdelar

- Varierande värdeutveckling beroende på var i landet du bor, men ett sparande i aktiefonder kan vara ett bättre alternativ för långsiktigt sparande om du önskar ha ett sparande med högre risk och chans till bättre värdeutveckling.
- Det kanske inte går att frigöra kapitalet i bostaden som pensionär eller man kan få betala en hög ränta vid belåning av bostaden som pensionär.

3.2. Sparform för den som har tjänstepension - löneväxling

Vissa arbetsgivare erbjuder möjlighet till löneväxling till förmån för pension. Bruttolöneväxling innebär att man byter en del av sin kontanta bruttolön mot en förmån, i detta fall premieinbetalning till en ”extra” tjänstepension. Eftersom löneskatten på pensionsförsäkringar är lägre än de sociala avgifterna på lönen finns möjlighet att spara ett högre belopp än den lön som avstås. Löneväxling kan göras vid ett enstaka tillfälle eller fortlöpande. Löneväxling bör dock endast göras om bruttolönen, efter löneavståndet, ligger över 42 031 kr per månad (2018). Annars urholkas underlaget för allmän pension och det kan också påverka andra socialförmåner, som föräldra- och sjukpenning. Se till att din ordinarie tjänstepension inte påverkas och att den grundas på din lön före löneväxlingen.

¹¹ <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/Rapporter/rapporter>. Senaste versionen av rapporten Seniorlån är publicerad 2017.

Fördelar

- Möjlighet att spara av bruttolönen, vilket innebär en skattekredit fram till pensionering och liknar det tidigare avdragsgilla pensionssparandet för vanliga löntagare.
- Möjlighet att spara på ett sätt som är bundet till pensionen, vilket liknar det tidigare avdragsgilla pensionssparandet för vanliga löntagare.
- Möjlighet att, vid överenskommelse med arbetsgivaren, pensionsspara ett högre belopp än den lön du avstår på grund av att löneskatten på premieinbetalning till pensionsförsäkring är lägre än de sociala avgifterna på lönen.
- Möjlighet till månatliga utbetalningar och valbara försäkringsinslag såsom premiefrielse och familjeskydd.
- Möjlighet att spara i traditionellt förvaltd försäkring.
- Möjlighet att komma åt låga avgifter vid sparande inom de kollektivavtalade tjänstepensionerna.

Nackdelar

- Löneväxling bör endast göras om bruttolönen, efter löneavståndet, ligger över 42 031 kr per månad (2018). Annars urholkas underlaget som ligger till grund för allmän pension och andra socialförmåner. Det innebär att den allmänna pensionen och andra ersättningar blir lägre.
- Om sparandet inte sker i kollektivt upphandlade bolag är sparandet ofta förknippat med höga avgifter, till exempel i form av fast årlig avgift och en procentuell årlig avgift på sparkapitalet.
- Om du blir sjuk och har rätt till sjukpension via din tjänstepension så kan den bli lägre när du löneväxlar. Det beror på att sjukpensionen för de flesta grundar sig på inkomsten du har efter avdraget för löneväxling.
- Blir du arbetslös och har en inkomstförsäkring via till exempel ditt fackförbund blir inkomstförsäkringen lägre, av samma anledning som ovan.

3.3. Sparformer för den som inte har tjänstepension

Anställda som helt saknar pensionsrätt i anställningen, inklusive de som äger och arbetar i sina egna aktiebolag, och skatteskyldiga som har inkomst av aktiv enskild näringsverksamhet kan göra årliga avdrag i deklarationen med ett belopp som motsvarar 35 procent av den avdragsgrundande inkomsten. Beloppet får maximalt uppgå till 10 prisbasbelopp eller 455 000 kronor (2018).

Löntagare utan tjänstepension i sin anställning

Sedan inkomståret 2016 har endast löntagare utan rätt till tjänstepension i sin anställning möjlighet att göra avdrag för privat pensionssparande.

Aktiv enskild näringsverksamhet

Om man driver aktiv enskild näringsverksamhet, ofta kallad enskild firma, har man rätt att göra avdrag för privat pensionssparande. Om man som enskild näringsidkare gör avdrag för pensionssparande så sänker man den inkomst som den allmänna pensionen och många andra sociala förmåner grundas på. Sänkningen sker med beloppet för pensionssparandet plus den så kallade särskilda löneskatten på pensionssparbeloppet på 24,26 procent. Det kan därför vara klokt att undvika att göra avdrag för privat pensionssparande så länge man tar ut en lön eller har en vinst som är lägre än 39 058 kronor per månad (2018), där gränsen för statlig inkomstskatt går. Om man vill maximera inbetalningen till den allmänna pensionen gör man avdrag för privat pensionssparande först vid en lön eller vinst överstigande 42 031 kronor i månaden (2018). Spara istället av de skattade pengarna i någon av sparformerna som är beskrivna ovan. Se rapporten Spara till pension som företagare för mer information¹².

Eget aktiebolag

Företagare som äger sitt eget aktiebolag och vars bolag endast betalar in allmän pension för ägarens räkning har, liksom övriga löntagare utan tjänstepension, rätt att göra avdrag för privat pensionssparande i inkomstdeklarationen. När avdraget görs från en uttagen lön i aktiebolaget påverkas inte inbetalningarna till allmän pension eller andra förmåner inom socialförsäkringssystemet negativt. Det är således en skillnad mot aktiv enskild näringsverksamhet där avdraget påverkar lönen eller överskottet och därmed reducerar den inkomst som allmän pension och andra sociala förmåner grundar sig på.

För företagare som driver aktiebolag kan det således vara ett alternativ att pensionsspara avdragsgillt. Vid en lön över gränsen för statlig skatt framstår alternativet som än mer förmånligt, det vill säga att när avdrag gjorts i deklarationen ligger inkomsten fortfarande på minst 39 058 kronor i månaden (2018). Om man vill maximera inbetalningen till den allmänna pensionen gör man avdrag för pensionssparande först vid en lön över 42 031 kronor i månaden. Se rapporten Spara till pension som företagare för mer information¹³.

3.3.1. Individuellt pensionssparande (IPS)

Individuellt pensionssparande (IPS) är en sparform som erbjuds av de flesta banker. Tillgångarna, som finns på ett konto, kan bestå av fonder, aktier och finansiella produkter. Kontot för individuellt pensionssparande schablonbeskattas årligen. Schablonskatten tas ut oavsett om värdet ökat

¹² <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/Rapporter/rapporter>. Den senaste versionen av rapporten Spara till pension som företagare är publicerad 2018.

¹³ <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/Rapporter/rapporter>. Den senaste versionen av rapporten Spara till pension som företagare är publicerad 2018.

eller minskat under året.¹⁴ Inbetalningarna till ett individuellt pensionssparande är avdragsgilla i deklarationen för de som saknar tjänstepension i sin anställning.

Individuellt pensionssparande är i normalfallet inte förknippat med någon avgift förutom de fondavgifter som tas ut för de tillgångar som finns på kontot. Inom ett individuellt pensionssparande är det spararen och inte ett försäkringsbolag som står tecknad som ägare av innehaven. Vid sparande i enskilda aktier innebär det en möjlighet att gå på bolagsstämma och rösta för sitt aktieinnehav.

Pengarna från ett individuellt pensionssparande kan tas ut som månatliga utbetalningar, tidigast från 55 års ålder. Utbetalt belopp beskattas som inkomst av tjänst. Ägaren av det privata pensionssparandet kan själv ange förmånstagare inom en begränsad krets och därmed styra vem som får pengarna vid dödsfall. Om den som äger det individuella pensionssparandet avlider och förmånstagare saknas betalas pengarna ut till dödsboet.

Fördelar

- Billig sparform om du väljer fonder med låg förvaltningsavgift. I normalfallet inte förknippat med någon avgift förutom underliggande fondavgifter.
- Beskattas med en årlig schablonskatt. Fonder och aktier kan bytas utan skattekostnad.
- Möjlighet till månatliga utbetalningar.

Nackdelar

- Schablonskatt tas ut även om värdet på kontot minskat under året.

3.3.2. Privat pensionsförsäkring

Privat pensionsförsäkring är en sparform som erbjuds av de flesta banker och försäkringsbolag. I likhet med individuellt pensionssparande (IPS) är premieinbetalningarna till en pensionsförsäkring avdragsgilla för de som saknar tjänstepension i sin anställning. Tillgångar som finns i en privat pensionsförsäkring schablonbeskattas och skatten tas ut oavsett om värdet ökat eller minskat under året.¹⁵

I den privata pensionsförsäkringen finns möjlighet att välja förvaltningsform traditionell försäkring. I en traditionell försäkring är det försäkringsbolaget som placerar pengarna i olika tillgångsslag som räntebärande värdepapper, aktier och fastigheter. Bolaget ger oftast en garanti i form av att garantera återbetalning av insatta pengar eller en garanterad ränta på insatta pengar.

¹⁴ Schablonskatten (avkastningsskatten) för 2018 kommer att vara 0,0765 procent. Värdet på IPS kontot vid årets ingång utgör kapitalunderlaget. Kapitalunderlaget multipliceras sedan med 15 procent av föregående års genomsnittliga statslåneränta.

¹⁵ Schablonskatten (avkastningsskatten) för 2018 kommer att vara 0,0765 procent. Värdet på pensionssparkontot vid årets ingång utgör kapitalunderlaget. Kapitalunderlaget multipliceras sedan med 15 procent av föregående års genomsnittliga statslåneränta.

Eftersom det dras avkastningsskatt och avgifter från försäkringen så blir dock den eventuellt garanterade räntan i praktiken lägre.

Pensionsförsäkringar är ofta förknippade med avgifter. Det är vanligt med en fast årlig avgift och en procentuell årlig avgift som tas ut på det totala sparbeloppet. Fondavgifter för de tillgångar som finns i försäkringen tillkommer. Totalt kan det innebära ett årligt avgiftsuttag på två procent av kapitalet eller mer. Det kan vara klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida utbetalningarna från försäkringen. Uppgifterna går att hitta i faktabladet, den rörliga avgiften kallas ofta ”Kapitalavgift” och den fasta årliga avgiften kallas ofta ”Fast avgift”. Avgiften för förvaltning i fonder brukar listas separat, till exempel som ”Förvaltningskostnad”, ”Årlig avgift fondförvaltning” eller liknande.

Pengarna från en privat pensionsförsäkring kan tas ut som månatliga utbetalningar. En privat pensionsförsäkring kan tecknas med eller utan återbetalningsskydd. Återbetalningsskydd innebär att försäkringens värde utbetalas till utsedd förmånstagare om försäkringstagaren dör. Utan återbetalningsskydd får man en något högre pension. Förmånstagare kan utses inom en begränsad krets. Inom den privata pensionsförsäkringen finns också möjlighet att välja till försäkringsskydd i form av till exempel premiefrielse och familjeskydd. Premiefrielse innebär att försäkringsbolaget helt eller delvis tar över premieinbetalningen till försäkringen om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfallsskada. Familjeskydd innebär att ett förhandsvalt belopp betalas ut till förmånstagare om den försäkrade skulle avlida innan försäkringen har betalats ut.

Fördelar

- Beskattas med en årlig schablonskatt. Fonder och aktier kan bytas utan skattekostnad.
- Möjlighet till månatliga utbetalningar.
- Möjlighet till valbara försäkringsinslag såsom till exempel premiefrielse och familjeskydd.
- Möjlighet att spara i en traditionellt förvaltd försäkring.

Nackdelar

- Ofta en dyr sparform, i normalfallet förknippad med avgifter förutom underliggande fondavgifter.
- Schablonskatt tas ut även om värdet på kontot minskat under året.

4. Placeringsalternativ för pensionssparande

För långsiktigt pensionssparande är det ett bra alternativ att spara i aktiefonder eller i en traditionell försäkring. I fondsparandet har du själv möjlighet att bestämma över hur du placerar dina pengar. Du kan då välja

fonder med hög risk, aktiefonder, och därmed förvänta dig bättre värdeutveckling över tid. I en traditionell försäkring väljer försäkringsbolaget hur pengarna placeras och det finns alltid placeringar i räntebaserade tillgångar, som minskar risken, men samtidigt också begränsar möjligheten till bra värdeutveckling. Fondsparande är tillgängligt i de flesta sparformer, medan traditionell försäkring endast är tillgängligt i alternativen där det finns ett försäkringsinslag i sparandet.

4.1. Fondsparande

Fondsparande är ett bra alternativ för långsiktigt pensionssparande. Att spara i fonder innebär att du köper andelar i en fond, som i sin tur köper aktier eller räntebärande värdepapper för pengarna. Fonder kan både öka och minska i värde och det är inte säkert att du får tillbaka hela ditt satsade kapital. Risken är högre om du väljer en aktiefond och lägre om du väljer en räntefond. Med ökad risk kommer också möjligheten till bättre värdeutveckling.

4.1.1. Låg fondavgift

Värdeutvecklingen på fonder är svår att förutse men avgifterna är kända i förväg och höga avgifter kan urholka sparandet på lång sikt. Genom att välja fonder med låga avgifter kan du höja din pension. För varje extra krona du betalar i avgifter försvinner lika mycket från din framtida pension. Dessutom går du miste om den extra värdeutveckling som du skulle ha fått om pengarna du betalar i avgift hade fått stanna kvar och gett ränta år efter år. Det blir stora summor när det handlar om ett pensionssparande på 30-40 år. Avgifter på 1,5 procent kan till exempel gröpa ut sparandekapitalet med drygt en tredjedel, eller 36 procent, på 30 år¹⁶.

4.1.2. Värdeutveckling och risk hänger ihop

Aktiefonder kan med sin högre risk ge bättre värdeutveckling än räntefonder, men värdet kommer att variera mer under tiden. För de flesta är inkomstpensionen den största delen av den totala pensionen och detta sparande har en låg risk. Ett eget sparande till pension är ett långsiktigt sparande och utgör för de flesta en mindre del av den totala pensionen. Det kan därför vara klokt att ta en högre risk i detta sparande för att kunna uppnå en högre förväntad värdeutveckling.

När man närmar sig pensionen kan det vara en god idé att se över och eventuellt sänka risknivån i sitt sparande. Risknivån kan sänkas successivt genom att till exempel gradvis välja en allt större andel räntefonder i sparandet. Hög risk innebär en mer varierad värdeutveckling och en börsnedgång blir svårare att återhämta på kortare sikt.

¹⁶ Avgifternas betydelse illustreras på Pensionsmyndighetens webbplats <https://secure.pensionsmyndigheten.se/kostnaden.html>

4.1.3. Globala aktiefonder med låg avgift

I snitt sparar vi till pensionen under mer än 30–40 år. Det som framför allt avgör hur sparandet går är hur mycket aktier och hur mycket räntor man har i sin fondportfölj, samt hur börserna och räntemarknaderna utvecklas. Det kan ingen förutse. Det gäller alla typer av fondsparande, oavsett om det är premiepension, tjänstepension eller eget sparande.

För de allra flesta är det ingen större mening med att försöka hänga med och gardera sig för alla tillfälliga upp- och nedgångar under en så lång tid. Det är bättre att sprida risken. Det kan man göra genom att placera sparandet i globala aktiefonder eller generationsfonder. De som valt fonder med högre risk, som placerar på begränsade geografiska marknader eller i enskilda branscher, behöver se över sitt fondval oftare.

Globala aktiefonder med låga avgifter, till exempel aktieindexfonder, är bra alternativ för ett eget långsiktigt sparande. I globala aktiefonder sprids risken över hela världen och sparandet blir inte känsligt för hur enskilda marknader eller branscher utvecklas. Ett sparande i en global aktieindexfond bör inte kosta mer än 0,40 procent per år i fondavgift.

4.2. Traditionell försäkring

En traditionell försäkring innebär att försäkringsbolaget har ansvar för att förvalta pengarna. Ofta erbjuds någon typ av garanti, som till exempel att du får tillbaka minst det belopp du betalat in till försäkringen eller att du får en garanterad ränta på pengarna. Dina pengar placeras bland annat i räntebaserade värdepapper, aktier och fastigheter. Fördelningen på placeringarna bestäms av försäkringsbolaget och varierar över tiden. Som sparare i en traditionell försäkring får du återbäringsränta på dina pengar och därmed också en värdeutveckling som för en fond. Eftersom en traditionell försäkring innehåller en lägre andel aktier än en aktiefond är risken lägre, och därmed är också den förväntade värdeutvecklingen sämre. Värdeutvecklingen varierar inte heller lika mycket som för en aktiefond. En traditionell försäkring lämpar sig för den som vill ha en tryggare placeringsform, ofta med någon typ av garanti. Det gäller dock att se upp så att avgifterna inte är för höga.

www.pensionsmyndigheten.se